

Státní zdravotní ústav dokončil projekt mapování hluku v České republice

27. 5. 2015

Státní zdravotní ústav dokončil projekt s názvem „Strategické hlukové mapy – fáze II“, zaměřený na mapování lokalit, které jsou v Česku vystaveny hluku především z dopravy, ale i průmyslové činnosti. V rámci tohoto projektu, financovaného z prostředků Integrovaného operačního programu Evropského fondu pro regionální rozvoj (reg. č. projektu: CZ.1.06/3.2.01/02.06100), byly vytvořeny podrobné strategické hlukové mapy pro **hlavní železniční trati** v Česku, **letiště Václava Havla Praha** (letiště Ruzyně) a některé vybrané **aglomerace. Jednalo se o aglomerace Ostrava, Plzeň, Ústí nad Labem – Teplice, Liberec a Olomouc.**

Projekt byl dílčí částí 2. kola strategického hlukového mapování (SHM), které má Ministerstvo zdravotnictví ČR za povinnost zpracovat. Tato povinnost vyplývá ze zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví ve znění pozdějších předpisů.

Evropská unie má za cíl podstatně snížit počet lidí, kteří jsou ohroženi dlouhodobým hlukem. K tomu mají přispět strategické hlukové mapy, které podle Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/49/ES (Směrnice END) mají za povinnost vypracovat všechny státy EU a následně je každých 5 let aktualizovat. V 1. kole SHM byly v letech 2006 a 2007 vypracovány strategické hlukové mapy pro aglomerace s více než 250 tis. trvale bydlícími obyvateli tj. Praha, Brno, Ostrava, okolí hlavních silnic, po kterých projede více než 6 mil. vozidel za rok, okolí hlavních železničních tratí s více než 60 tis. průjezdy za rok a okolí hlavního letiště (letiště Václava Havla v Praze – Ruzyni). Obsahem 2. kola SHM je zpracování map pro aglomerace s více než 100 tis. trvale bydlícími obyvateli (Praha, Brno, Ostrava, Plzeň, Ústí nad Labem – Teplice, Liberec, Olomouc) a dále pro všechny hlavní silnice (více než 3 miliony průjezdů za rok), všechny hlavní železnice (více než 30 tisíc vlaků za rok) a je aktualizována mapa pro letiště Václava Havla. To znamená, že 2. kolo SHM mapuje podstatně větší rozlohu území ČR, než v případě 1. kola. Projekt „Strategické hlukové mapy – fáze II je dílčí součástí 2. kola SHM.

Cílem SHM je zajištění společného přístupu v rámci EU k prevenci nebo omezení hluku ve venkovním prostředí. Toho je dosahováno pomocí určení míry expozice hluku ve venkovním prostředí s využitím metod společných pro všechny členské státy a zpřístupnění informací o hluku ve venkovním prostředí a jeho účincích pro veřejnost. Cílem je tedy poskytnout informace o hlukové situaci nejen široké veřejnosti, ale také Evropské komisi, kde budou tyto informace využity jako podklad pro formulování jednotné protihlukové politiky EU.

Dalším významným přínosem SHM je určení lokalit, ve kterých budou vypracovány akčních plány obsahující podrobnější vyhodnocení hlukové situace včetně návrhů konkrétních opatření pro snižování hluku. Tyto akční plány mají být zpracovány v kritických místech, kde hluk překračuje tzv. mezní hodnoty hlukových ukazatelů, které stanovuje vyhláška 523/2006 Sb. (vyhláška o hlukovém

mapování). Tyto mezní hodnoty hlukových ukazatelů byly stanoveny ve dne na 70 dB pro silniční a železniční dopravu, 60 dB pro leteckou dopravu a 50 dB pro takzvaná integrovaná zařízení (například průmyslové provozy). V nočních hodinách jsou mezní hodnoty nižší o 10 dB s výjimkou železniční dopravy, kde jsou nižší o 5 dB. Hlukové ukazatele zpracovávané v SHM nejsou totožné s veličinami, které stanovuje legislativa pro státní zdravotní dozor, stejně tak jako mezní hodnoty hlukových ukazatelů nejsou totožné s hygienickými limity, proto výsledky SHM nelze přímo použít ke státnímu zdravotnímu dozoru.

Pro veřejnost je zásadní výhodou strategických hlukových map velmi snadné zjištění, jak vysoké hladině hluku je vystavena určitá lokalita. Mapy jsou zpracovány v barevných pásmech (tzv. izofonách) po pěti decibelech, a to v natolik detailním měřítku, že v nich lze nalézt konkrétní ulice či domy a zjistit, v jakém pásmu se nacházejí. Součástí mapování je i textová část, kde lze nalézt např. údaje o počtu obytných budov, osob, zdravotnických zařízení a škol, které jsou vystaveny hluku překračujícímu mezní hodnoty. Podrobné mapy pro všechny zpracované lokality budou zveřejněny ministerstvem zdravotnictví na internetu.

Z výsledků projektu „Strategické hlukové mapy – fáze II“ vyplývají pro sledované území (aglomerace Ostrava, Plzeň, Ústí nad Labem – Teplice, Liberec a Olomouc, hlavní železniční trati a letiště Václava Havla) následující skutečnosti:

- Hluku ze silniční dopravy překračujícímu mezní hodnotu (pro den $L_{dvn} = 70$ dB, pro noc $L_n = 60$ dB) je na sledovaném území vystaveno ve dne přibližně 50 000 osob a v noci přibližně 66 500 osob.
- Hluku z železniční dopravy překračujícímu mezní hodnotu (pro den $L_{dvn} = 70$ dB, pro noc $L_n = 65$ dB) je na sledovaném území vystaveno ve dne přibližně 9 600 osob a v noci přibližně 20 100 osob.
- Hluku z letecké dopravy překračujícímu mezní hodnotu (pro den $L_{dvn} = 60$ dB, pro noc $L_n = 50$ dB) je na sledovaném území vystaveno ve dne přibližně 3 100 osob a v noci přibližně 3 600 osob.
- Hluku z integrovaných zařízení (např. průmyslových podniků) překračujícímu mezní hodnotu (pro den $L_{dvn} = 50$ dB, pro noc $L_n = 40$ dB) je na sledovaném území vystaveno ve dne přibližně 4 400 osob a v noci přibližně 10 500 osob.

Pro všechny sledované oblasti je přitom příznačné, že zcela dominantním zdrojem hluku je doprava, v aglomeracích především silniční. Podstatně nižší je „příspěvek“ železniční dopravy či průmyslových podniků.

Vědecké studie dokazují, že hluk má nepříznivý vliv na lidské zdraví. Dlouhodobé vystavování nadměrnému hluku může způsobit poškození sluchového aparátu (jde především o hluk v pracovním prostředí), hypertenzi, má negativní vliv na kardiovaskulární systém včetně zvýšení rizika infarktu a v noční době vede též k rušení spánku a nutnosti užívání léků na spaní. Tyto účinky jsou v současné

době dostatečně prokázané, zatímco pro další zdravotní účinky hluku např. snížení imunity, ovlivnění vývoje plodu, obezitu, poruchy duševního zdraví a pracovní úrazy existují pouze omezené důkazy. Navíc, kromě působení na zdraví má hluk také nepříznivé psychosociální účinky tj. nepříznivě ovlivňuje životní pohodu lidí. K těmto psychosociálním účinkům patří zejména obtěžování hlukem a také ztížení komunikace řečí, které může nepříznivě působit např. na školní výuku.

Riziko výskytu nepříznivých účinků hluku vzrůstá s hlučností daného prostředí. Hlukové ukazatele zjišťované při SHM jsou vhodné pro odhad výskytu obtěžování a rušení spánku hlukem. Na území sledovaném v projektu (aglomerace Ostrava, Plzeň, Ústí nad Labem – Teplice, Liberec a Olomouc, hlavní železniční trati a letiště Václava Havla) je odhadovaný výskyt silného obtěžování hlukem ze silniční dopravy u 99 700 osob, hlukem z železniční dopravy u 14 700 osob, hlukem z provozu letiště u 1 600 – 3 800 osob a hlukem z integrovaných zařízení u 300 osob. Odhadovaný výskyt silného rušení spánku hlukem je u silniční dopravy 55 800 osob, u železniční dopravy 26 800 osob a u letecké dopravy 1 000 osob.

Při interpretaci výsledků SHM je třeba mít na paměti, že jde o odhad hlukové situace na základě výpočtových metod, tj. matematického modelování. Hlukové mapy stejně tak jako výstupy v podobě počtu budov a osob zasažených hlukem a z toho vycházející odhady počtu obtěžovaných a rušených ve spánku jsou zatíženy určitou nejistotou.

Pro bližší informace prosím kontaktujte: agentura 4JAN, Jiří Janoušek, tel.: 603 820 383, e mail: janousek@4jan.cz